

грам, які би зменшили ризики для нових підприємств і збільшили їхні шанси втриматися і закріпитися на ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток малого та середнього бізнесу має стати ключовим у плані розвитку економіки України, адже це є основний шлях до становлення ринково-інноваційної економіки, створення великої кількості робочих місць, зростання використання інформаційних технологій і т.д. Як наслідок, це забезпечить наповнення Державного бюджету та Пенсійного фонду країни. Прикладом щодо методів, інструментів та стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу в Україні має стати досвід європейських країн.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Entrepreneurship small and medium-sized enterprises (SMEs) [Electronic resource] / – Electronic data. – [European Commission]. Mode of access: World

Wide Web <http://ec.europa.eu/growth/smes/> (viewed on May 19, 2016). Title from the screen.

2. Баб'як М.М. Розвиток малого і середнього підприємництва у регіоні // Актуальні проблеми економіки. 2004. № 12. С. 77-83.

3. Бізнес очікує збереження макроекономічної стабільності та поживлення ділової активності // НБУ. – 2017. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=56876275&cat_id=55838.

4. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: http://www.ier.com.ua/publications/regular_products/business_idea_industry?pid=2402.

6. Невинна В. Стан та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. Київ: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. URL: https://kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12].

7. Ольвінська Ю.О. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу / Ю.О. Ольвінська // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 2. С. 12-17.

«РОЗУМНА» СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

«SMART» SPECIALIZATION AS AN INSTRUMENT FOR TRANSFORMATION OF THE NATIONAL ECONOMY (THEORETICAL ASPECTS)

У статті розглянуто теоретичні основи «розумної економіки», її вплив на економічну, наукову і технологічну спеціалізацію регіону, а отже, на його продуктивність, конкурентоспроможність та економічне зростання. Показано, що концепція «розумної економіки» має на меті визначити заходи, спрямовані на стимулювання підприємництва, щоб ефективно, системно розвивати економіку шляхом використання творчого потенціалу, інноваційних навичок, специфічних для людського капіталу інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: підприємництво, нова економіка, розумна економіка, розумна спеціалізація, людський капітал, економічний потенціал, процес підприємницького відкриття та саморозкриття.

В статье рассмотрены теоретические основы «умной экономики», ее влияние на экономическую, научную и технологическую специализацию региона, а следовательно, на его производительность, конкурентоспособность и экономический рост. Показано, что концепция «умной экономики» имеет целью определить меры, направленные на стимулирование предпринима-

тельства, чтобы эффективно, системно развивать экономику путем использования творческого потенциала, инновационных навыков, специфических для человеческого капитала информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: предпринимательство, новая экономика, умная экономика, умная специализация, человеческий капитал, экономический потенциал, процесс предпринимательского открытия и самораскрытия.

The article deals with the theoretical basis of «smart economy», its influence on the economic, scientific and technological specialization of the region, and, consequently, on its productivity, competitiveness and economic growth. It is shown that the concept of «smart economy» aims to identify measures aimed at stimulating entrepreneurship in order to efficiently and systematically develop the economy through the use of creative potential, innovative skills, specific for human capital information and communication technologies.

Key words: entrepreneurship, new economy, smart economy, smart specialization, human capital, economic potential, process of entrepreneurial discovery and self-disclosure.

УДК 338.24:327.01

Федяєва М.С.

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин Херсонський державний університет

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку національних економік багато в чому залежить від розумної спеціалізації, яка сприяє розвитку регіонального підприємництва. Це відбувається за

рахунок інституційної та фінансової підтримки підприємницьких ініціатив, розвитку людських ресурсів, втілення в практичну діяльність наукових розробок та технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням теоретичних засад «розумної» економіки та визначенням шляхів її реалізації присвячено праці таких учених, як Б. Коен, Д. Янг, М. Лерідер, Х. Йоас, А. Сафіуллін, Д. Хосперс, Р. ван Далм.

Постановка завдання. Метою дослідження є виокремлення основних складників концепції «розумної» спеціалізації державної економічної політики в умовах трансформацій національної економіки та шляхів її реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних реаліях увесь світ стикається зі зростаючою урбанізацією. Одночасно великі міста стали центрами широких можливостей для талантів та рушійною силою економічного зростання. Міста зазнають стійких суспільних викликів для розв'язання проблеми з безробіттям та збільшенням кримінальних проявів, підвищенням енергоефективності, зростанням кількості населення, що веде до більш високого тиску на міську інфраструктуру, і державні органи за цих та інших обставин все більше і більше працюють в умовах скорочення фахівців.

Технологізація виробничих процесів, втілення науково обґрунтованих технологій протягом багатьох років впливали на розвиток міст. Тим не менше швидкість, з якою відбувається цей вплив, постійно зростає, і цифрові технології мають потужний потенціал для вирішення нових глобальних проблем у великих містах. Як наслідок, міські території перетворюються на «розумні» міста (smart cities). У цьому перетворенні технологія є лише одним зі складників. Другий елемент «розумних» міст – це дані, джерело життєво важливих рішень. Завдання полягає у раціональному використанні цих даних для створення розумних рішень, що задовольняють реальні потреби жителів міста і сприймаються ними як значущі, що приводить до змін довготривалої поведінки. Врештірешт, розумні рішення стосуються людської поведінки. Третій наріжний камінь «розумних» міст – це розумні люди. Зосередження на можливості працевлаштування та виграш «війни талантів» є життєво важливим для сталого економічного зростання [1].

Це перетворення з традиційного міста на «розумне» місто відбувається непросто. Успіх залежить від якості прийнятих рішень та способу виконання цих рішень. Що потрібно для успіху? Низка умов, які знайшли висвітлення у працях учених (Б. Коен, Д. Янг, М. Лерідер, Х. Йоас) та мають своє тлумачення, якісні характеристики у науково-довідковій літературі [4]. Їх аналіз дає підстави стверджувати, що розумна спеціалізація – це індустріальна та інноваційна система для регіональних економік, яка має на меті продемонструвати, як державна політика, ринкова кон'юнктура,

а також політика в галузі досліджень, розробок та інвестицій в інноваційні процеси можуть впливати на економічну, наукову і технологічну спеціалізацію регіону, а отже, на його продуктивність, конкурентоспроможність та економічне зростання [2]. Це логічне продовження процесу поглиблення, диверсифікації та спеціалізації загальних інноваційних стратегій з урахуванням регіональних особливостей та міжрегіональних аспектів сприяє наданню допомоги розвиненим країнам, а також країнам з економікою, що розвивається; слугує переважанню процесу економічного зростання за допомогою використання знань та досвіду галузевих інноваційних лідерів та фахівців із залучення інвестицій у регіонах.

Теоретичні джерела «розумної» спеціалізації є глибокими і ґрунтуються на класичних наукових теоріях економічного зростання (наприклад, теорії розподілу праці Адама Сміта) та торговельної спеціалізації. Сучасні напрями економічної думки від еволюційної економіки до економіки агломерації також видно в концепції розумної спеціалізації. Зокрема, доказом цього є збільшення значення знань, ролі розповсюдження знань та перешкод (наприклад, бар'єри на ринку праці), які не сприяють змінам у спеціалізації моделей. Розумна спеціалізація також спирається на широкі економічні дослідження щодо промислового розвитку (наприклад, Маршаллові екстерналії, промислові райони; гнучка спеціалізація (Піор і Сабель, Сторпер) і неокласична просторова економіка (Кругман)) [2].

У наукових працях «розумна» спеціалізація трактується також як «інтелектуальна», що має свої особливості. Таким чином, «інтелектуальна» спеціалізація – це значна економічна основа, орієнтована на регіони та спрямована на те, щоб ілюструвати (з метою формування відповідної національної стратегії розвитку), як державна політика, кон'юнктура, зовнішнє середовище, зокрема науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) та інноваційна інвестиційна політика, можуть впливати на економічну, наукову та технологічну спеціалізацію в межах регіональної політики [3]. А також через цей механізм впливати на продуктивність, конкурентоспроможність та економічне зростання. Іншою важливою особливістю концепції «розумної» («інтелектуальної») спеціалізації є те, що за допомогою державних заходів, спрямованих на вивільнення підприємницьких сил, вона має на меті впливати не лише на швидкість, а й на напрями інновацій.

Основними елементами концепції «розумної» спеціалізації для державної політики є:

1) процес саморозкриття чи підприємницького відкриття. Визначення пріоритетів не є винятковою роллю державного планування і включає в себе інтерактивний процес, у якому приватний сектор

відкриває та створює інформацію про нові заходи, а уряд створює умови для здійснення пошуку, оцінює потенціал і дає змогу цим суб'єктам найбільш ефективно та раціонально його реалізувати. Але підприємництво в «розумній» економіці визнає, що додана вартість також породжується поза межами власності, в умовах взаємодоповнюваності та порівняльних переваг. Це дві сторони «розумної» спеціалізації. Прикладом цього є необхідність удосконалення механізмів координації між регіонами та національними урядами для розподілу ресурсів у середовищі структурних змін, невизначеності, ризику та інформаційної асиметрії;

2) саме діяльність, а не регіони як такі, є рівнем встановлення пріоритету для інвестицій у знання. Незважаючи на те, що регіони все ще мають значення, проблема полягає не в галузях, а в діяльності. Діяльність може бути пов'язана з конкретними технологіями або їх поєднанням, з конкретними можливостями, природними активами тощо. Загалом, до майбутніх пріоритетів слід відносити ті заходи, де інноваційні проекти доповнюють наявні виробничі фонди, отже, необхідно диференціювати ціль «розумної» спеціалізації відповідно до загальної позиції певної діяльності (наприклад, модернізація, перехід, диверсифікація, різноманітність);

3) розумна спеціалізація передбачає стратегічну та спеціалізовану диверсифікацію. Замість того, щоб заохочувати спеціалізацію за попередньо визначеними шляхами, підхід до інтелектуальної спеціалізації визнає, що в межах певної частини інноваційної системи, що приводить до «спеціалізованої» диверсифікації, можуть виникнути нові або несподівані відкриття;

4) оцінка та моніторинг. Як і інші версії нової промислової політики, розумна спеціалізація підкреслює необхідність її розроблення на основі фактичного моніторингу, оцінки та повернення до розроблення ефективних інструментів впливу. Це також вимагає гнучкості у формуванні політики, щоб мати змогу припинити або перерозподіляти державну підтримку НДДКР та інновацій. Для цього потрібні чітко визначені критерії як успіху, так і невдачі. Політика інтелектуальної спеціалізації повинна мати конкретні результати, незалежно від того, чи це передбачає збільшення комерційних досліджень та розробок у бізнесі, комерціалізації НДДКР або передового досвіду [2].

Європейський Союз у своїх законодавчих документах трансформував та систематизував принципи інтелектуальної спеціалізації в оперативні елементи регіональних інноваційних стратегій. Регіональні інноваційні стратегії для розумної спеціалізації – це інтегровані, місцеві стратегії трансформації, які мають:

– концентрувати державні ресурси на пріоритетах, проблемах та потребах інновацій, розвитку;

– визначити заходи, спрямовані на стимулювання приватних інвестицій у наукові дослідження;

– спиратися на можливості, компетенції, конкурентні переваги та потенціал регіону в глобальній перспективі;

– сприяти залученню зацікавлених сторін та заохочувати інновації, експерименти в галузі управління;

– базуватися на статистичних даних, включати в себе системи моніторингу та оцінки.

Провідною особливістю концепції «розумної» спеціалізації, яка відрізняє її від традиційних, інноваційних та галузевих політичних інструментів, є акцент на «процесі підприємницького відкриття» або «саморозкриття», тобто процесах, за допомогою яких підприємець розуміє: товар чи послуга існують, не існують або можуть існувати в інших регіонах, отже, вони можуть бути виготовлені локально, з деякими варіаціями і, можливо, з меншими витратами. Підприємець може «відкрити» нові види діяльності, поєднуючи наукові та технічні знання (наприклад, інформаційно-комунікаційні технології або нанотехнології) з промисловими ресурсами та можливостями регіону (наприклад, місцеві знання), що може привести до нових економічних результатів. Цей новий процес «саморозкриття» також може привести до створення стратегій, які б характеризували регіональні інноваційні напрями розвитку.

Спільним у концепції «розумної економіки» та підприємництва є розуміння механізму ринку праці загалом, співвідношення попиту на робочу силу з послугами праці. «Розумна економіка» має на меті визначити заходи, спрямовані на стимулювання підприємництва, щоб ефективно, системно розвивати економіку шляхом використання творчого потенціалу, інноваційних навичок, специфічних для людського капіталу інформаційно-комунікаційних технологій.

Підхід до концепції «розумної економіки» з погляду підприємництва сьогодні здійснюється в контексті глибокого аналізу економіки загалом, як на національному, так і на регіональному рівні, на рівні складної форми соціально-політичної або економічної інтеграції.

Завдяки діям, спрямованим на розвиток людського капіталу, розуміння та використання змісту концепції розумної (інтелектуальної) економіки та підприємництва, керівництво компанії може забезпечити використання потенціалу для створення раціональної економічної поведінки на основі ефективного використання ресурсів, на обізнаності своїх кадрів про небезпеку виснаження ресурсів, частково про можливість розширення ринку. Економічний процес повинен ґрунтуватися на відтворенні економічних факторів з обмеженим періодом використання, який передбачає врахування запасів людського капіталу типового сек-

тору економіки. Таким чином, через сталий розвиток (зростання) ми виокремлюємо таку константу, як «етична економічна раціональність», що забезпечує збереження екзистенційних умов людського суспільства на невизначений часовий проміжок, доступу до всього природного та соціально-економічного простору в майбутньому.

Вагомість концепції «розумної економіки» полягає в граничній вигоді з погляду людського розвитку. Насправді через людський розвиток ми розуміємо, наскільки людина досягає певної стандартизації свого життя, визначаючи поточні та майбутні потреби (виникають під впливом економічного, соціального, політичного, культурного середовища) та обізнаності про наявні і потенційні ресурси для їх задоволення.

У контексті визначення способів підтримки розвитку підприємництва як інтегрованої частини у прояві економіки через інтелектуальний компонент, стимулюючи формування звичок, навичок, ділової практики, що доповнює процес технологічних інновацій, розвиток економіки на основі знання та інновації є вкрай важливим.

В умовах сьогодення необхідність розвитку бізнесу є складним механізмом, від створення робочих місць до запровадження норм поведінки та діяльності підприємців на ринках загалом, зокрема ринку праці. Сучасна Україна – це країна, стратегічне бачення якої має стати взаємодоповнюючим і сумісним із тенденціями розвитку світової економіки, з одного боку, і з внутрішніми реаліями – з іншого. З урахуванням прискореного зростання безробіття, недостатнього перерозподілу бюджетних ресурсів порівняно з потребами розвитку економіки, а також для виправлення економічних диспропорцій з погляду розвитку інфраструктури бізнесу, доступу до джерел фінансування; ставлення до ризику економічного середовища; конкуренції, податкового навантаження, зумовленого нестабільністю економічного середовища та, зокрема, політичного, бізнес-середовища не може створювати нові робочі місця. У цьому контексті підприємництво відкриває нові можливості для місцевого розвитку, де громада формує стратегію, засновану на власних ресурсах, та визначає потреби її членів. Помірний розвиток підприємництва є прикладом передового досвіду для інших громад без обов'язкового впровадження в макроекономічному масштабі. Політика підприємництва передбачає визначення потреб у розвитку, визначення концептуальної основи підтримки підприємницьких ідей та їх реалізації для створення робочих місць і сталий розвиток громади.

Через підприємницьку діяльність індивід скерує свої творчі сили для отримання джерел доходу для нього та для спільноти, до якої він належить; стає мотивом підвищення якості послуг, що надаються споживачам, створюючи економічно прива-

бливі товари, які задовольняють та відповідають вимогам місцевого населення, що вимагає ефективно використовувати ресурси, забезпечувати співвідношення якості та ціни на місцеві товари. Підприємець зацікавлений у своєму іміджі на ринку, через який він ототожнюється з іміджем його виробленої та проданої продукції. Насправді підприємець починає ототожнювати себе зі спільнотою, до якої він належить, стає частиною системи місцевого самоврядування, створює добробут громади та захищає належну систему влади.

Важливим джерелом для розвитку концепції розумної економіки є локальне, регіональне сприяння підприємництву та шляхи підтримки підприємницької діяльності, а саме: інституційна та фінансова підтримка (наявність залученого фінансового капіталу), просування форм асоціацій для розвитку підприємництва тощо.

Така економіка спрямована на визначення тих мотивацій, що підходять для заохочення та підтримки підприємництва з метою розроблення концепції інтелектуальної економіки, а саме:

- на будь-якому етапі економічного функціонування сприяти розвитку підприємництва як міметичного типу діяльності (технології повинні бути експортованими, переважно через іноземних прямих інвесторів) та інноваційного типу (реалізується за допомогою інновацій, пристосованих до унікальних обставин місцевої економіки);

- використовувати всі капіталістичні принципи підприємницької діяльності: прийняти комплекс ініціатив та стимулювати людей до того, щоб вони стали підприємцями, використовували продуктивні засоби для реалізації їх цілей шляхом поєднання влади, багатства та престижу; через законодавство та державні установи зменшувати перешкоди, які є на шляху такої діяльності, забезпечити або принаймні не втручатися в надання фінансових винагород у разі успіху та забезпечити впевненість у тому, що ці винагороди не будуть відкликани [2].

З цієї позиції парадигма сталого розвитку, яка заохочує економічні та соціальні відносини і спрямовує суспільне багатство, – це не чітко визначений часовий проміжок, а досить тривалий процес, що має враховувати очікування майбутніх поколінь, формувати систему цінностей у суспільстві, знайти шляхи вирішення поточних проблем, які стали немінучими.

Розвиток людини пов'язаний з особистісними складниками та економічними елементами, які задовольняють наявні потреби. Таким чином, розвиток стає процесом, за допомогою якого суспільству вдається задовольнити основні потреби і створити умови для особистого розвитку кожного зокрема. Можливість створення багатства нації полягає не тільки у збільшенні матеріального багатства, а й у духовному розвитку, збереженні культури та захисті багаторічних цінностей.

На концепцію розвитку людини впливають такі чинники:

1. Соціальний прогрес: через полегшення доступу до освіти для всіх соціальних класів, розвиваючи навички міжкультурного спілкування, люди розуміють, що економічний прогрес породжується соціальним. Прогрес, незалежно від виду, базується на інноваціях. Після широкомасштабного та довгострокового використання природних ресурсів та їх нераціональної експлуатації з метою задоволення споживання в умовах сьогодення необхідно визначити економічну поведінку, побудовану на знаннях, з низьким енергоспоживанням, використанням нанотехнологій, біотехнологій та гідротехнологій.

2. Економічна ефективність має безпосередній вплив на економічне зростання: економічна діяльність спрямована на результат за умови відносно низького скорочення використання ресурсів. Відмінність між економічним зростанням і розвитком людини полягає в тому, що перший зосереджується винятково на розширенні однієї можливості – отримувати дохід, а другий – на об'єднанні всіх можливих (економічної, соціальної, культурної, етичної або політичної). З погляду людського розвитку дохід є ознакою людського розвитку, але не єдиним. Переваги доходу повинні використовуватися для різних аспектів розвитку. Тому економічне зростання є необхідною, але не є достатньою умовою людського розвитку.

3. Ефективність: інституційна спроможність забезпечити сприятливі передумови для подальшого людського розвитку через освіту, розглянувши фактори впливу, які можуть привести до досягнення протягом певного періоду часу бажаних стандартів освіти, досліджень та інновацій. Ефективність процесу розвитку людства через освіту, дослідження та інновації передбачає відповідальність та усвідомлення корисності цього процесу для всіх поколінь [1].

4. Соціальна рівність та справедливість: добробут суспільства залежить від того, наскільки усі його члени відчують себе залученими та взаємопов'язаними з іншими членами суспільства. Це охоплює всі соціальні групи, але особливо найбільш вразливі, що мають можливості поліпшити або підтримати своє благополуччя.

5. Демократична участь у процесах економічного врядування: у державній політиці концепція управління означає наявність учасника та дорадчої системи формування публічної політики, в якій суб'єкти взаємодіють та впливають один на одного.

6. Сталий розвиток і забезпечення безпеки людей: освіта та інновації мають сприяти накопиченню та формуванню багатства нації з використанням наявних та потенційних ресурсів для належного управління державними ресурсами, для задоволення соціальних потреб, сприятливих для органічного та всеосяжного розвитку [4].

По суті, аналіз концепції людського розвитку має включати:

- забезпечення гідних умов праці для прояву креативності, використання інновацій та підприємницьких навичок;

- просування інноваційних форм зайнятості на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, що прискорить процес задоволення потреб у відповідності до принципів стійкості;

- сприяння підприємству та розумній економіці через партнерство у суспільстві, що дає змогу розвивати форми економіки, заснованої на знаннях.

Виходячи із того, що створення доходів у суспільстві тісно пов'язане з розподілом економічних ресурсів та ключовими принципами заходів економічної політики, зокрема грошово-кредитної та фіскальної, ступінь розвитку особистості знаходиться під синусоїдальним впливом доктринальної орієнтації правлячих партій, що сприяють певній стратегії стійкого зростання на основі макроекономічної політики. Залежно від розміру та інтенсивності грошово-кредитної, а також фінансової політики використовуються інструменти (процентна ставка, ставка прямого оподаткування, курс національної валюти залежно від іноземних валют, заборгованість тощо), які беруть участь та приводять до змін у процесах розподілу та перерозподілу доходів, що суттєво впливають на розвиток особи та суспільства.

Окрім політики розвитку та запровадження «розумної економіки» на всіх рівнях державного регулювання господарських процесів, на наш погляд, також необхідно вживати різноманітних заходів підтримки підприємництва як унікального вирішення сучасної системи розвитку. Держава може підтримувати розвиток лише через систему економічних та правових важелів, які гарантують встановлення умов для розвитку підприємництва. Коли ми говоримо про підтримку, то насамперед звертаємо увагу на правову та нормативно-законодавчу системи, які могли би сприяти розвитку підприємництва. А також доцільно приділити увагу фіскальним та монетарним заходам, які реально підтримують підприємництво через:

- надання молодим підприємцям технічної допомоги та ділової експертизи на перших етапах їхньої діяльності;

- заохочення розвитку підприємницького сектора шляхом субсидій, скорочень, звільнень або податкової амністії для підтримки бізнесу на ринку в умовах недобросовісної конкуренції з великими компаніями;

- зміну орієнтації фіскальними та грошовими важелями підприємців на ті галузі, де не вистачає виробництва, але є невикористаний потенціал, економічні ресурси або ступінь їх використання нижчий за рентабельність;

- сприяння партнерству між державним та приватним секторами у тих сферах, де рівень рентабельності є низьким, але гарантується соціальна вигода;

– співпраця між ринком праці (роботодавцями), системою професійної освіти, науковими установами, ринковими та економічними ресурсами з метою усунення прогалів між ринком праці, рівнем зайнятості та задоволенням економічного попиту, підтримання рівноваги між поколіннями та забезпечення умов для сталого економічного розвитку;

– створення банків, банківських та фінансових установ, які б мали спеціальні кредитні програми та продукти для підприємців.

Висновки з проведеного дослідження. Підтверджено, що концепція «розумної економіки» спрямована на створення сприятливої перспективи для сталого і всеохоплюючого розвитку сучасних країн, здатних подолати наслідки дефіциту економічних ресурсів, заохочувати використання альтернативних технологій, дати поштовх до розвитку освіти. Все це буде забезпечувати ринок робочою силою майбутнього, заснованою на інтенсивному використанні людського капіталу та природного середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Toppeta D. The Smart City Vision: How Innovation and ICT Can Build Smart, in Livable, Sustainable Cities. The Innovation Knowledge Foundation / D. Toppeta. URL: http://www.thinkininnovation.org/file/research/23/en/Toppeta_Report_005_2010.pdf.

2. Foray D., P.A. David and B. Hall. Smart Specialisation. The Concept. URL: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/kfg_policy_brief_no9.pdf?11111.

3. P. Nijkamp, P. Lombardi, S. Giordano and others. An Advanced Triple-Helix Network Model for Smart Cities Performance// Journal of Urban Technology. A special issue on innovation. Research Memorandum. 2011. 45 c.

4. Corres P. G., Güçeri I. Research and Innovation for Smart Specialization Strategy. Concept, Implementation Challenges and Implications [Electronic resource] / P.G. Corree, I. Güçeri. URL: https://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/Business_Taxation/Docs/Publications/Policy_Papers/research-and-innovation-for-smart-specialization-strategy.pdf.